

Fylkesmannen i Hedmark

Miljøvern avdelingen
Postboks 4034, 2306 Hamar

Saksbehandler, innvalgstelefon
Steinar Østlie, 62 55 11 77

Vår dato	Vår referanse
01.03.2016	2015/8484
Arkiv nr.	Deres referanse
461.2	

Revisjonsrapport

2016.001.R.FMHE

GIVAS IKS
Otervegen 9
2211 Kongsvinger

Revisjon ved GIVAS IKS/Kongsvinger renseanlegg

Dato for revisjonen: 16.-17.02.2016
Rapportnummer: 2016.001.R.FMHE
Saksnr.: 2015/8484

Kontaktpersoner ved kontrollen:

Fra GIVAS IKS:
Bjørge Ljøstad, avd. leder, avløp

Fra Fylkesmannen i Hedmark:
Steinar Østlie (revisjonsleder)

Resultater fra revisjonen

Denne rapporten omhandler avvik og anmerkninger som ble avdekket under revisjon ved GIVAS IKS, 16.-17.02.2016:

Fylkesmannen avdekket 1 avvik og 12 anmerkninger:

- Rutiner for vurdering av forurensningsmessig risiko og sårbarhet er mangelfulle (avvik).

Anmerkningene er opplistet i rapportens punkt 7.

GIVAS IKS må sende en skriftlig bekreftelse innen **01.10.2016** på at avviket er rettet. Selskapet bes også gjøre en vurdering av anmerkningene. Oppfølgingen etter revisjonen er nærmere beskrevet på side 3.

Med hilsen

Jørn Georg Berg e.f.
miljøverndirektør

Steinar Østlie
overingeniør (revisjonsleder)

Dette dokumentet er elektronisk godkjent og sendes ut uten signatur.

1. Informasjon om selskapet

Organisasjonsnr (underenhet): 989 352 385	Eies av: 989 016 245
Besøksadresse: Otervegen 9, 2211 Kongsvinger (adm.)	Telefon: 62 80 82 00
Bransjenr. (NACE-kode): 37.000	E-post: post@givas.no

Kontrollert anlegg

Navn: Kongsvinger avløpsanlegg	Anleggsnr: 0402.0051.01
Kommune: 0402 Kongsvinger	Anleggsaktivitet: Avl.nett og rensing
Fylke: Hedmark	Risikoklasse: 2
Tillatelse gitt: 13.12.2006	Tillatelse sist oppdatert: -

2. Revisjonens omfang

Formålet med revisjonen var å vurdere om det systematiske helse-, miljø- og sikkerhetsarbeidet fungerer tilfredsstillende. Fylkesmannen har blant annet undersøkt om:

- selskapets system for internkontroll er hensiktsmessig og dekkende
- aktiviteter utføres slik som beskrevet og uttalt
- selskapet når sine mål og driver sin virksomhet innenfor egne rammer og de rammene som myndighetene har satt

Revisjonen ble gjennomført ved

- å granske dokumenter
- å intervju sentralt plasserte personer i organisasjonen
- å verifisere (ved stikkprøvekontroll) at rutiner, prosedyrer og instruksjoner blir fulgt opp i praksis

Revisjonens tema:

- internkontroll
- risikovurdering, klimatilpasning og beredskap
- avløpsnett – drift, overløp og fornyelse
- renseanlegg
- vedlikehold
- utslippskontroll

Denne rapporten omhandler avvik og anmerkninger som ble avdekket under revisjonen og gir ingen fullstendig tilstandsvurdering av selskapets miljøarbeid eller miljøstatus.

Definisjoner

Avvik: Manglende etterlevelse av krav fastsatt i eller i medhold av lov.

Anmerkning: Et forhold som tilsynsetatene mener er nødvendig å påpeke for å ivareta ytre miljø, men som ikke omfattes av definisjonen for avvik.

3. Oppfølging etter revisjonen

GIVAS IKS plikter snarest å rette opp de avvikene som er beskrevet i denne rapporten. Selskapet bes også gjøre en vurdering av anmerkningene og aktuelle tiltak knyttet til disse. Vi ber om en skriftlig redegjørelse for tiltak og oppfølging av påpekte avvik og anmerkninger innen **01.10.2016**.

Dersom et avvik ikke kan lukkes eller et tiltak ikke kan avsluttes innen fristen, må det utarbeides en plan for videre framdrift.

Klageadgang

Pålegget om er gitt med hjemmel i forurensningsloven § 7. Avgjørelsen kan påklages til Miljødirektoratet innen tre uker etter at rapporten er mottatt. Klagen bør være skriftlig, begrunnet, og skal sendes via Fylkesmannen i Hedmark.

4. Gebyr for revisjonen

GIVAS IKS er ved denne revisjonen plassert i gebyrsats 3 (jf. Fylkesmannens varselbrev datert 21.12.2015). Dette betyr at dere skal betale *kr. 84 800* i gebyr for den gjennomførte revisjonen. Faktura med innbetalingsblankett vil bli oversendt fra Miljø direktoratet.

Vedtaket om gebyr er hjemlet i forurensningsforskriftens § 39-8 om gebyr for revisjon (flerdagstilsyn). Gebyrets størrelse kan eventuelt klages inn til Miljødirektoratet (jf. forvaltningsloven § 28). Klagefristen er tre uker fra rapporten er mottatt. Klagen bør være skriftlig, begrunnet, og skal sendes via Fylkesmannen i Hedmark.

Fylkesmannen viser for øvrig til forurensningsforskriftens kapittel 39 om innkreving av gebyr til statskassen.

- **Offentlighet i forvaltningen**

Denne rapporten vil være tilgjengelig for offentligheten via Fylkesmannens postjournal og på www.norskeutslipp.no (jf. offentleglova).

Kopi av rapporten sendes også til:

- Kongsvinger kommune

5. Avvik

Vi fant følgende avvik under revisjonen:

Avvik 1:

Rutiner for vurdering av forurensningsmessig risiko og sårbarhet er mangelfulle

Avvik fra:

Internkontrollforskriften § 5, andre ledd, pkt. 6.

Kommentarer:

Det mangler en prosedyre for gjennomføring av ROS-analyse avløp og vurdering av risikoforhold knyttet til ytre miljø. H.016-Risikovurdering RA300 Kongsvinger har heading som en slik prosedyre, men mangler innhold som beskriver hensikt, analysemetode, ansvar, deltakere, rutiner for revidering o.l.

Vurderte hendelser i ROS-analysen kunne vært mer oversiktlig presentert og satt opp, f.eks. ved en liste over hendelser med tilhørende gradering av sannsynlighet og konsekvens, samt risikoprodukt og eventuell tiltaksbeskrivelse.

Kartlegging og inndeling av mulige hendelser er relativt grovinndelt og lite spesifisert på årsaker og detaljer. Dette gjelder spesielt for renseanleggene. Miljømessig sårbarhet er i liten grad lagt til grunn ved kartleggingen.

Det stilles noe spørsmål ved graderingen av sannsynlighet og konsekvens for enkelte hendelser. Enkelte tilfeller av havari/driftsstans ved renseanlegg har relativt lav konsekvensgradering, mens hendelser ved pumpestasjoner er satt til høyere gradering, selv om disse har vesentlig mindre utslipp.

Det er ikke utarbeidet handlingsplan med liste over risikoreducerende tiltak, men det er satt opp en prioritert liste over uønskede hendelser i Grunnlag for utarbeidelse av beredskapsplan for avløp i GIVAS, datert 19.12.2013.

Det er ikke etablert rutine for fast revidering av ROS-analysen. I Beredskapsplan for GIVAS er det angitt at dette skal gjøres etter beredskapsøvelse, som skal utføres årlig.

6. Anmerkninger

Følgende forhold ble anmerket under revisjonen:

Anmerkning 1:

Ansvars- og rollefordeling i avløpsavdelingen oppleves noe uklar i daglig drift

Kommentarer:

Ansvarsfordeling mellom avdelingsleder, driftsleder og formenn er avklart i stillingsbeskrivelsene, men oppleves litt mer flytende i praksis. Dette har i noen grad sammenheng med at organisasjonsmodellen er ny og under etablering, samt med ulik lokalisering av avdelingsleder, driftsleder og driftspersonellet for ledningsanlegg og renseanlegg.

Anmerkning 2:

Operative delmål er ikke systematisk oppstilt og evaluert

Kommentarer:

Løpende mål skal evalueres i Ledelsens gjennomgåelse. Delmål i Aktivitetsstyrende håndbok er ikke evaluert der, f.eks. mål for maksimal overløpsmengde på nettet (5 %). Det er her også beskrevet at fremmedvannsmengde på avløpsnettet må reduseres fra 40-50 % til 20-25 %, men det er ikke klarlagt om dette er å betrakte som et fastsatt delmål.

Ved pågående revidering av utslippstillatelsen vil det bli satt krav om fastsettelse av funksjonsmål av avløpsnettet – for maksimal fremmedvannsmengde, overløpsdrift og for virkningsgrad.

Selskapet har nedfelt generasjonsprinsippet når det gjelder vedlikehold og fornyelse av avløpsnettet, det vil si at nettet til enhver tid skal fornyes i takt med forfallet. Det er ikke beskrevet noe mål for når nivået for et slikt tempo i fornyelsestakten skal være nådd. Det er heller ikke fastsatt mål i tiltaksplanen om når 100 % separering av avløpsnettet til spillvanns- og overvannsledninger skal være nådd.

Anmerkning 3:

Rutiner for registrering av avvik og uønskede hendelser kan bli bedre

Kommentarer:

Organisasjonen er bevisst på at det foregår underrapportering av hendelser som skulle vært registrert og behandlet som avvik. Dette gjelder spesielt funksjonssvikt ved maskinelt og teknisk utstyr. Det oppleves uavklart både hvilke typer hendelser som skal registreres og nivå eller terskel for hendelsens skadeomfang eller alvorlighetsgrad. Det gis klart inntrykk av at disse temaene diskuteres regelmessig i avdelingen, noe som i seg selv er positivt. Det er viktig å nivellere seg inn på et samkjørt nivå for registrering av avvik. Det er heller ikke noe poeng i seg selv å registrere flest mulig avvik. De hendelsene som blir registrert må kunne håndteres, prioriteres og følges opp i organisasjonen.

En del typer driftsrelaterte hendelser eller situasjoner registreres i DV-systemet. Dette kan være fornuftig for hendelser som hver for seg ikke har alvorlige konsekvenser, men hvor det kan være viktig å registrere tidspunkt og omfang av inntrufne hendelser, for systematisering og oppfølging.

Overskridelser av grenseverdier ved analyser til utslippskontrollen blir som oftest registrert som avvik. Større overløp blir som oftest avviksbehandlet. Men det er varierende praksis for registrering av overskridelser ved analyser og overløpsutslipp. Kriterier for hvilke hendelser som skal behandles som avvik og hvilke som registreres i DV-systemet bør avklares bedre ved klarere og tydeligere kriterier.

Ved registrering av et nytt avvik må dette knyttes til et område (f.eks. HMS, ytre miljø, forbedringsforslag). For hendelser som berører flere områder må det skrives flere avvik, ett for hvert område. Dette kan oppleves tungvint, men er en svakhet som ligger i registreringssystemet.

For noen medarbeidere er det ønske om at resultatet av behandling og lukking av et avvik sendes alle ansatte i avdelingen. Dette vil kunne bidra til mer enhetlig praksis og terskel ved registrering av avvik. Fordeler og ulemper ved økt informasjonsstrøm for den enkelte må vurderes.

Anmerkning 4:

Rutiner for driftsoppfølging av ledningsnett kan bli bedre

Kommentarer:

Hydrauliske driftsdata, strømforbruk og trendkurver brukes ved lekkasjesøk og grove statusvurderinger. Slike data kan i større grad også brukes mer systematisk for å avdekke unormale situasjoner og endringer i vannføring og pumpemengde. Det er ikke satt kriterier for variasjonsavvik som skal følges opp. F.eks. ved revisjonen var tilførselen til renseanlegget ca. 30 % høyere enn hva som ble oppfattet som normalt ut fra årstid og nedbørssituasjonen. Driftsoperatørene har ikke rutiner eller holdepunkter som tilsier når undersøkelser av årsak og kartlegging av helhetsbildet på nettet bør iverksettes.

Det pågår et prosjekt for registrering og innmåling av kummer i hele GIVAS-området. Det foregår ikke i dag systematisk tilsyn mot kummer. Det er heller ikke foretatt noen risikovurdering eller kartlegging av kummer som er særlig utsatt for overløp og som derfor bør omfattes av regelmessig ettersyn.

Spyleplan for dårlig fungerende ledninger er under utarbeidelse.

Anmerkning 5:

Kongsvinger renseanlegg har flere overskridelser av rensekraft for enkeltprøver

Kommentarer:

Renseanlegget hadde overskridelser av flere enkeltprøver i 2015, både på total fosfor og KOF. Kravet til gjennomsnittsverdier for året er overholdt. Pågående arbeid med returstrømmer og innkjøring av nye slamfortykkere ble opplyst å være hovedårsak til redusert renseseffekt. Likevel viser tidligere års rapporter jamnlige overskridelser av grenseverdier for enkeltprøver. Etter installering av slamfortykkere har siktedyp i ettersedimentering økt, noe som gir grunnlag for å tro at tiltakene vil gi bedre rensesultater heretter.

**Anmerkning 6:
Overløpsutslipp foran renseanlegget blir ikke målt**

Kommentarer:

Utslipp via overløp foran renseanlegget kan ikke måles, men må stipuleres. Måler for vannivå er defekt. Ny måler kan ikke skaffes. Måling av vannføring må evt. bygges om og baseres på PLS. Forurensningsforskriften (§ 14-11) setter krav til at tilførsler til renseanlegget skal måles med en usikkerhet på maksimalt 10 %. Utslipp via overløpet foran anlegget skal beregnes som en del av tilførselen. Dersom overløpsutslippet her kan dokumenteres å være svært lite, kan det aksepteres at dette bidraget måles med en lavere nøyaktighet enn 10 %. Samlet må tilførselen likevel måles med en usikkerhet på maksimalt 10 %.

**Anmerkning 7:
Enkelte forebyggende og beredskapsmessige tiltak ved planlagte og akutte utslipp kan bli bedre**

Kommentarer:

Provisoriske utslippsreducerende tiltak ved større vedlikeholds- og anleggsarbeider vurderes fra sak til sak. Det er ikke utarbeidet noen prosedyre eller satt noen kriterier for f.eks. kost/nytte-vurderinger for tiltak som bør iverksettes.

Det er satt opp en liste over aktuelle kontakter (leverandører av reservedeler og tjenester), men det ble ikke framvist noen liste over avtaler for bistand i akutte situasjoner med driftsavbrudd og utslipp.

**Anmerkning 8:
Lavt antall godkjente driftsoperatører for akkreditert prøvetaking gir ekstra belastning på hver enkelt**

Kommentarer:

Fagarbeiderne/driftsoperatørene opplever at det er få medarbeidere som er godkjent for akkreditert prøvetaking. Prøvetakingsrutinene blir dermed avhengig av at et fåtall personer kan utføre disse oppdragene.

**Anmerkning 9:
Rutiner for dokumentasjon av egenkontrollmålinger kan bli bedre**

Kommentarer:

Alle utførte egenkontrollmålinger blir ikke registrert i driftsjournal. Siktedyp måles daglig, men registreres i driftsjournalen 1-3 ganger per uke. Målinger av pH ved innløp antas å ikke vise korrekte verdier. Elektroden får et slambelegg, og har behov for hyppig rengjøring. Orto-P analyseres sporadisk ved unormale driftssituasjoner.

Anmerkning 10:
Selskapet mangler reserveløsning for slammottak

Kommentarer:

Reserveløsning for levering fra småanleggene og av septik er ikke avklart, hvis Kongsvinger RA ikke kan ta i mot for en periode.

Anmerkning 11:
Beredskapsplanen for avløpsanleggene er lite kjent i organisasjonen

Kommentarer:

GIVAS beredskapsplan er lite kjent hos de ansatte. Årlig øvelse, slik det er nedfelt i planen (pkt. 5.3) er ikke gjennomført i 2015. Det ble i stedet gjennomført en beredskapssamling med kommunen.

Beredskapsplan og informasjon om denne er sendt til ledere og formenn. Det ble ikke vurdert under revisjonen i hvilken grad fagarbeiderne har behov for denne informasjonen.

Selskapet har etablert en hensiktsmessig vaktordning og rutiner for håndtering av akutte hendelser. Mer stabile pumper gir færre driftstanser.

Anmerkning 12:
Energiledelse er ikke etablert

Kommentarer:

Det er ikke iverksatt tiltak for utnyttelse av overskuddsenergi. Det er heller ikke satt mål for utnyttelse.

7. Andre forhold

GIVAS IKS omfatter kommunene Kongsvinger, Grue, Nord-Odal og Eidskog. Selskapet har 3 fagavdelinger – avløp, vann og anlegg. Avløpsavdelingen er inndelt i 3 grupper:

- Renseanlegg Kongsvinger og Nord-Odal (4 fagarbeidere inkl. formann)
- Renseanlegg Eidskog og Grue (3 fagarbeidere inkl. formann)
- Pumpestasjoner og ledninger (4 fagarbeidere inkl. formann)

Fylkesmannen har myndighet for følgende avløpsanlegg: Kongsvinger, Kirkenær, Sand, Skotterud og Magnor.

Intern revisjon: Det gjennomføres 4 internrevisjoner per år, én for hver avdeling. Tema settes opp av kvalitetssjef. Det kunne med fordel framgå av revisjonsrapportene hvem som har deltatt fra avdelingene ved revisjonen.

Lukt og støy: Klager er ikke registrert i Kongsvinger. Selskapet har etablert rutine for registrering og behandling av naboklager

8. Gjennomføring

Revisjonen omfattet følgende aktiviteter:

Formøte 25.01.2016:

Forberedende møte for planlegging av kontrollen.

Åpningsmøte 16.02.2016:

Informasjon om gjennomføring av kontrollen.

Samtaler og verifikasjoner 16.-17.02.2016.

6 personer deltok i samtaler med Fylkesmannen. Det ble foretatt befarings på Kongsvinger renseanlegg.

Sluttmøte 01.03.2016.

Oppsummering med presentasjon av resultatene i form av avvik og anmerkninger.

Deltagere ved revisjonen:

Følgende personer fra GIVAS IKS har deltatt på formøte/åpningsmøte, samtaler og sluttmøte:

Navn	Funksjon/stilling	Formøte	Åpningsmøte	Samtale	Sluttmøte
Hanne Rolsdorph	Daglig leder	x			
Svein Bakken	Driftsleder avløp	x	x	x	x
Stine E. Engen	HMS- og kval.leder	x	x	x	x
Bjørge Ljøstad	Avd. leder avløp	x	x	x	x
Torgeir Løvtjernet	Formann PS/ledninger		x	x	x
Ragnar Løvtjernet	Fagarb. PS/ledninger		x	x	x
Fred Pedersen	Formann renseanlegg		x	x	x

Fylkesmannen revisjonsgruppe:

Steinar Østlie, revisjonsleder

Marte Hveem Igeltjørn, revisor

9. Dokumentunderlag

Dokumentunderlaget for kontrollen var:

- Lov om vern mot forurensninger og om avfall (forurensningsloven).
- Forskrift om systematisk helse-, miljø- og sikkerhetsarbeid i virksomheter (internkontrollforskriften)
- Forskrift om begrensning av forurensning (forurensningsforskriften).
- Forskrift om gjenvinning og behandling av avfall (avfallsforskriften).
- Forskrift om begrensning i bruk av helse- og miljøfarlige kjemikalier og andre produkter korrespondanse mellom selskapet og Fylkesmannen
- Selskapets egen dokumentasjon knyttet til den daglige driften og til forhold av betydning for helse/miljø/sikkerhet
- Utslippstillatelse fra Fylkesmannen i Hedmark, datert 13.12.2006.